

Dikter om »de apatiska flyktingbarnen«

|| Med anledning av debatten om »de apatiska flyktingbarnen« har jag skrivit några dikter, som baseras på verklighetsskildringar från asylsökande barn och ungdomar som jag arbetat med kliniskt. Kanske kan de bidra till att öka

förståelsen för hur svår traumatisering uppstår och mer handgripligt få oss att inse vilka upplevelser som ligger bakom de nedbrytande psykiska processer som orsakar tillståndet.

Mildred Oudin
överläkare, BUP-kliniken,
Kärnsjukhuset, Skövde
mildred.oudin@hotmail.com

*

Flera dikter här är inte publicerade i tidningen

Hon borstade och kammade och flätade ditt hår nästan varje gång jag kom in till er
Stuntt satt hon på stolen med ögonen hårt hopknipna och den tandlösa munnen tillknäppt
Hucklet var ständigt detsamma och under hela sjukhustiden såg jag henne i högst två olika kjolar
Hon var babuska
Du var den överlevande sondottern
Barnbarnet som hon fått med sig ut ur infernot och nu fick byta blöjor på igen som hon gjort när du var baby
Då hade hon kunnat mata dig med både mjölk och framtidstro
Din far kämpade för friheten din mor för brödet
Du låg i farmors knä och var okunnigt trygg
Allt fanns FRAMFÖR
Sondnäringssaggregatet tickar på
Ett noga uträknat antal milliliter livsuppehållande näring når din inre värld som ingen kan nå på vanliga vägar
De åldrade händerna håller ditt hår i sina händer
Det är allt som händer
Allt annat ligger BAKOM

Det var en gråkall decembermorgon när du kom ut ur det gråa huset för att gå till den grå skolan som du hittade honom
Han var slängd på trottoaren alldeles utanför er trappa
Han hade ett blodigt rep runt handlederna och hans bruna hår hade tovat ihop sig
Han hade blivit bortförd fem dagar tidigare av män i uniform med hårda ögon och hotfulla röster
Din mamma hade skrikit i ångest och du och dina bröder hade gömt er i skåpet
Han hade blivit fängslad förut och brutalt behandlats och till och med blivit skenavrättad en gång
Så att du lär dig en läxa hade man visst sagt honom
Nästa gång kanske vi tar din familj
Du har ju en fru och dotter tänk på vad vi kan göra med dom
Och tre söner dessutom vi kanske knäpper en i taget
Men nu hittade du honom du som var hans stolthet hans avbild den förstfödde sonen
Hans bröstorg var genomborrat av fem kulor och du fick vid fjorton års ålder gå in till din mor och dina syskon
Som en man
Och bli den starke

De allra minsta barnen visste inte av något annat
De hade aldrig haft någon mamma och kunde inte sakna så starkt som du
Småsyskonen relaterade till henne ungefär som till en möbel
Gick an att ta tag i för att resa sig upp möjligen men för övrigt inget av värde
Hon var en levande stenstod
Hennes hjärta pumpade visserligen runt blodet i hennes stora kropp precis som förut
Lungorna vädrade ut och drog in ny luft precis som om ingenting hänt
Men ögonen var döda
Rösten hade tystnat
Händerna hade förlorat sin förmåga att brukas till meningsfulla handlingar
Hörseln hade slutat registrera era ljud
Inte ens de starkaste rop på hjälp om någon av er gjort sig illa kunde bryta igenom barriären
Inte en endaste gnutta modersinstinkt hade överlevt
Hon var i praktiken bara en skrämmande och skrymmande möbel till ingen nytta alls
Du som var hennes äldsta dotter sörjde nog allra mest egentligen
Förutom din far förstås som fick kämpa själv med den stora barnskaran sedan hustrun abdikerat
Du mindes din starka och sjungande mamma
Hon lagade världens godaste köttgryta och hennes bröd fick hela köket att dofta kummin
Hon tvättade och sydde och städade och handlade och rensade grönsakslandet och var aldrig trött
Hon var din egen alldeles underbara och normala mamma
En kväll när din far var ute i kriget kom en skara män med vapen hem till ert hus och tog er mor ifrån er för alltid

Egentligen var det någon fånig bagatell som räddade ditt liv

Du hade tagits ut bland andra femton- och sexton- och sjutton-åriga vackra flickor för att avrättas
Som en slags markering antar jag
En slumpstyrd maktdemonstration och ett sätt att tala om att inga hänsyn kunde hindra hämnarna

Tre oskyldiga vackra tonårsdöttrar skulle likvideras
Inför ögonen på sina familjer naturligtvis
Annars hade ju själva meningen med manövern gått förlorad

Men något gick snett

Något obetydligt praktiskt problem kom i vägen

Någon fånig bagatell

Du blir kanske aldrig av med skräcken men du fick åtminstone behålla ditt liv

Du borde vara tacksam

Efteråt orkade du aldrig se hans händer

Du skämdes och led

Det var ju din egen älskade pappa som arbetade och slet för att hålla sin familj
eller åtminstone spillrorna av den vid liv i det nya landet

Han handlade och lagade mat och till och med bakade bröd
Som han aldrig gjort förut
Innan

Innan var han en vanlig pappa som gick till sitt arbete på fabriken varje morgon
Och din mamma var en vanlig mamma
Som handlade och lagade mat och bakade bröd till sin familj

Numera satt din mamma ofta som en skrikande hjälplös liten människohög på golvet
Hon orkade inte stå upp och inte alls sitta som vanliga mammor på en vanlig stol och vara vanlig

Hennes smärtor i den skadade nacken var outhärdliga och ännu värre de som kom ur den plågade själen

Du var osäker på om hon mindes din lilla syster som obarmhärtigt blivit slängd i betongväggen och fått skallen krossad

Ibland kunde du själv tvivla på att allt verkligen hänt men då räckte det att se på din pappas händer för att förstå vad det var
som torterade din hjärna

Soldaterna hade hängt upp honom i stålvarjor i ett staket och hånskrattat då benpiporna vreds sönder och blodet forsade som
på en korsfäst Kristusgestalt

Själv blev du fastbunden i en stol och tvingad att se vad man gjorde med din mamma

Hur kan en åttaårig flicka förstå vad som händer när fem uniformsklädda män sliter kläderna av en försvarslös kvinna
kastar henne med nacksving på det nakna golvet
kollektivt fläker hennes ben bakåt tills hon svimmar av smärta
går lös på hennes kropp med den brutalitet och uppfinningsrikedom som endast hormonstinna hannar i grupp kan prestera

Hur din pappa kom ner från staketet minns du inte
Inte heller så mycket av flykten mer än att ni bodde under bar himmel i skogen
Hur mycket din mamma minns vet du inte eftersom hon slutat tala begripliga ord

Din pappas deformerade händer som läkts ihop i en vriden kloställning ska nu klara att hålla liv i er alla
Han knådar till och med degen som ska bli till hemlandets bröd
I det nya landet
Där ni ännu inte vet om ni får stanna

Om ni har tillräckliga skäl

Undrar om du hört budskapet om valfrihet och rätten att bestämma över sitt eget liv
Allt hänger på individens fria vilja
Möjligheterna hägrar runt hörnet bara man förstår att ta kommandot och fatta rätt beslut

Om man nu inte valt att födas som ett våldtäktsbarn från Kosovo förstås
I en vanlig albansk familj
Som ett vanligt barn
Bara med den skillnaden att någon okänd serbisk soldat producerat och levererat arvsmassan
I hård konkurrens med miljoner och åter miljoner spermier från andra okända serbiska soldater blev det av någon outgrundlig anledning just den här som blev dina dagars ursprung

Din skändade mor skulle enligt era lagar förstås aldrig ha låtit sig våldtas
Hon skulle hellre ha dött än fläckt sin familjs heder och dragit vanära över sin man

Hon skulle ha gjort så hårt motstånd att soldaterna valt att skjuta henne och göra dina syskon moderlösa
Det hade varit mer hederligt
Och rättvist
Och humant
Och enda utvägen för en kvinna i hennes situation

Vad som helst men inte detta

Hennes man som du kallar din far hade aldrig haft något annat val än att förskjuta henne om han fått veta

Därför är hela du en hemlighet egentligen

Därför kommer du aldrig att kunna förstå varför din mors ögon är hårda av hat när hon betraktar sin avkomma

Därför kommer du aldrig att kunna välja kärleken

Dina ögon hade sett allt
Åldrade med gammelmannströtthet utan hopp om fortsatt liv vändes de med stor möda mot betraktaren
Böjd i kroppshållningen
Förlängsamman i motoriken

Du var vacker som en kerub med mörka lockar kring pannan
Du var klädd i jeans och hade en blå t-shirt med urtvättat batmantryck över din magra bröstorg
Du satt tätt tryckt mot din silverhåriga farfar i mitt väntrum

Din far hade försvunnit under flykten
Tvingad bort med k pist mellan skulderbladen
Kanske fångslad kanske torterad kanske vid liv kanske ruttande i någon massgrav kanske.....
”Jag vill inte att min pappa ska dö”
Det var allt jag fick ur dej trots intensivt lirkande och barnbegåvad tolkhjälp

Den gamle vädjade om doktorsbot för sitt barnbarn
Han är allt jag har kvar !
Gör honom frisk!
Han vill inte leva längre!

Hemma på flyktinförläggningen fanns en hjärtflimrande farmor som mänskligt sett inte hade mycket kvar
Din mamma och syster hade aldrig hunnit ut ur huset ens en gång när bomberna föll

Här i Sverige hade vi som suckade över de tjugatiga krigsnyheterna från forna Jugoslavien plågats över vetskapen om att den vackra gamla bron i Mostar fallit ned i floden
Ett byggnads och kultur minnesmärke
Mycket tragiskt och onödigt
Dumt och korkat och upprörande till och med hade några av oss tyckt
En skam för den europeiska historien

Det var den dagen du sprang ut ur ditt femåriga pojkliv för att aldrig återvända

Dina ben orkade inte bära din lilla kropp längre
Du blev skjutsad i rullstol eller buren av din mamma eller pappa
Några klunkar näringsdryck några gånger varje dag höll dig vid liv

Ännu så länge

BMI kring 11

Inte mycket att hurra för

Ett sjukhusfall egentligen

Men på sjukhuset blev du bara sämre och din pappa klarade inte av småsyskonen därhemma själv och utan din mamma var det inte tänkbart att vårda dig det hade varit kriminellt nästan ni stod varandra så nära

Du och mamma hade er lilla hemlighet som ingen annan än advokaten och utlänningsnämnden fick ta del av
Sekretessbelagd information
Din mamma ville pressa dig till att klämma fram mer detaljer
Underlag för ännu starkare intyg
Hon trodde att det skulle kunna hjälpa er att få stanna i Sverige
Du visste att din pappa inget fick veta
Han fick tåligt sitta i väntrummet medan dina småbröder krälade omkring bland legobitar och träpusserl

Du måste berätta
Du MÅSTE MÅSTE MÅSTE

Dina trötta ögon skiftade en färgnyans när du tog sats
”Det var män i mörka kläder!”
Du började snyfta och kunde inte säga mer

Din mamma var missnöjd och manade på dig

Du stängde ögonlocken orkade inte mer drog dig alltmer undan världen

Du hade börjat din vandring på vägen som leder till att bli ett så kallat apatiskt flyktingbarn

Det var i trängseln vid matutdelningen som ni tappade bort henne
Hennes hand gled liksom bara iväg och du hörde din mammas ångestskrik
Hon var den yngsta med dockansikte och gluggar i tandraden
Hennes pärlande skratt som förut hade kunnat få till och med din svårmodige far att le var borta sen länge
Såna skratt klarar sig inte särskilt bra i krig
De torkar liksom bort och läpparna blir strama och stumma

Hon var klädd i en brunrutig klänning som hade bytt till en ännu brunare nyans sen ni kom till lägret
En veckas regn hade ni uthärdat under bar himmel i skogen med vettlös skräck
Här fick ni åtminstone en tältduk att ty er till
Ett hem i lervällingen i väntan på att komma vidare

Det enda spår ni hittade var hennes gula nalle
Den som hon alltid hade i klänningsfickan och som därför fick följa med när ni flydde
Så patetiskt egentligen
Det enda ni fick med från ert hem överhuvudtaget var en värdelös liten gul leksaksnalle
Nu låg den nertrampad och söndermosad som ett sorgligt minnesmärke över ett förspillt liv

Nu var hela meningen med flykten egentligen förbi
Hur skulle ni orka förflytta er till ett okänt land utan att någonsin få veta vad som hänt
Om någon hittat henne och tagit hand om henne
Om hon blivit bortrövad
Eller nertrampad
Eller om hon bara gått vilse i den oändliga kalla skogen

Din svårmodige pappa slängde resterna av den krossade nallen i elden
När hans vrål hade tystnat viste du att ni alla var förlorade